

2020-06-11
S2020/05272/SOF (delvis)

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag om kunskapshöjande insatser om nationella adoptioner m.m. inom familjehemsvården

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Socialstyrelsen att under perioden 2020–2022 genomföra kunskapshöjande insatser inom familjehemsvården om bl.a. nationella adoptioner, för att stärka tryggheten och stabiliteten för familjehemsplacerade barn.

Socialstyrelsen får för uppdragets genomförande använda 500 000 kronor under 2020. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m., anslagsposten 4 Utvecklingsmedel.

Socialstyrelsen ska senast den 31 maj 2021 inkomma med en kort skriftlig delredovisning av uppdraget. Delredovisningen ska innehålla en beskrivning av hur myndigheten har spridit kunskap och information om bl.a. nationella adoptioner under 2020 samt en beskrivning av planeringen av uppdragets genomförande i sin helhet. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 mars 2023. Redovisningarna ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Samråd bör ske med Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Sveriges Kommuner och Regioner, ett urval av kommuner och med andra relevanta aktörer.

Bakgrund

Socialnämnden har ett särskilt ansvar för barn som placeras utanför det egna hemmet. Barn placeras i olika åldrar, en del i späda ålder och under en större

del av uppväxten och en del barn under en kortare period. De har alla olika behov och förutsättningar och det är därför viktigt att familjehemmet är väl anpassat efter barnet för att möta barnets behov samt bli en trygg bas för barnet. Socialtjänsten ansvarar bl.a. för att rekrytera och utreda familjehem och genomföra en samlad bedömning av hemmets lämplighet. För att möta barns olika behov och förutsättningar och ge dem goda uppväxtvillkor är det viktigt att fortsatt utveckla rekryteringen av familjehemmen för att nå ut till en bredd av tilltänkta familjehem.

Sedan den 1 januari 2020 gäller FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som svensk lag. Regeringen har de senaste åren vidtagit flera åtgärder för att stärka barnets rättigheter samt stärka och utveckla den sociala barn- och ungdomsvården inklusive familjehemsvården.

Socialstyrelsen är ansvarig för kvalitetsutveckling inom familjehemsvården och har bl.a. i uppdrag att stödja huvudmän och yrkesverksamma inom den sociala barn- och ungdomsvården genom insatser för att främja kompetens, stabilitet och kvalitetsutveckling inom området (S2018/00535/FST, S2019/05315/RS). Inom ramen för det uppdraget har Socialstyrelsen 2018–2019 genomfört konferenser för att stödja kommuner i rekryteringen av familjehem. Myndigheten har även samordnat nationella informationsinsatser för att stödja kommunerna i rekryteringen av bl.a. familjehem samt utarbetat webbplatsen Min insats.

Utredningen om tvångsvård för barn och unga överlämnade sitt slutbetänkande Barns och ungas rätt vid tvångsvård – förslag till ny LVU (SOU 2015:71) i juni 2015. Utredningen lämnade bl.a. förslag om tryggheten för långsiktigt placerade barn. Förslagen i denna del bereds inom Regeringskansliet. För att ytterligare stärka barnets rättigheter och öka tryggheten för barn som placeras i tidig ålder eller under lång tid har regeringen, utifrån slutbetänkandets förslag, tillsatt en särskild utredare som ska se över hur principen om barnets bästa kan stärkas i samband med bedömning av om tvångsvård enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) ska upphöra (S2020/03820/SOF).

Adoption kan vara ett alternativ för de barn som exempelvis placeras i tidig ålder eller som saknar föräldrar i livet, eller där det blir alltmer tydligt under placeringens gång att det bedöms vara till barnets bästa att bo kvar i familjehemmet under lång tid. Vid alla åtgärder som rör barn ska, enligt

barnkonventionen, i första hand beaktas vad som bedöms vara till barnets bästa. Det är angeläget att yrkesverksamma inom socialtjänsten har kunskap om nationella adoptioner och även om vårdnadsöverflyttningar så att de beaktar dessa frågor i sitt arbete.

Mot bakgrund av nya regler om adoption som trädde ikraft den 1 september 2018 (prop. 2017/18:121) har Socialstyrelsen under våren 2020 publicerat en handbok om nationella adoptioner riktad till socialtjänsten. Socialstyrelsen har under våren 2020 även publicerat en handbok om placerade barn riktad till socialtjänsten. Det är viktigt att kunskapen sprids och når ut till yrkesverksamma inom socialtjänsten.

För att ytterligare stärka tryggheten och stabiliteten för långsiktigt placerade barn bör Socialstyrelsen få i uppdrag att stödja kommunerna i utvecklingen av sitt rekryteringsarbete av familjehem för att nå ut till fler och en bredd av familjehem. Frågor om adoption, vårdnadsöverflyttning och familjehemmets inställning till en varaktig relation kan behöva uppmärksammas redan i rekryteringsprocessen av familjehem.

Välfungerande familjehem utgör en stark skyddsfaktor för placerade barn. Det är viktigt att det finns en god tillgång till familjehem för att möjliggöra en bra matchning mellan barnet och familjehemmet utifrån barnets behov. Regeringen anser att det därför är viktigt att nå ut med information också till tilltänkta familjehem.

Det är angeläget att yrkesverksamma inom socialtjänsten även ges förutsättningar att ge information om bl.a. förutsättningarna för adoption, ansöknings- och adoptionsprocessen samt rättsverkningarna av en adoption till tilltänkta familjehem.

Närmare om uppdraget

Socialstyrelsen får i uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser inom familjehemsvården för att öka kunskapen om bl.a. nationella adoptioner. En utgångspunkt i arbetet ska vara barnkonventionen, vikten av trygghet och stabilitet samt varaktiga relationer för barnet.

Socialstyrelsen ska under 2020 arbeta med att sprida och nå ut med kunskap i dessa frågor till yrkesverksamma inom socialtjänsten. Socialstyrelsen ska under 2021 och 2022 arbeta med utåtriktade aktiviteter, exempelvis genom

regionala konferenser tillsammans med kommuner, för att stödja kommunerna i utvecklingen av rekryteringen av familjehem efter barns olika behov och förutsättningar. Frågor om t.ex. adoption och vårdnadsöverflyttning i rekryteringsprocessen utgör en del. Den kunskap som uppdraget genererar samt eventuella lärande exempel bör spridas till landets kommuner.

I uppdraget ingår även att tillgängliggöra anpassad information till tilltänkta familjehem som ett stöd till kommunernas rekryteringsarbete av familjehem, exempelvis via webbplatsen Min insats.

Uppdraget ska genomsyras av såväl ett barnrättsperspektiv som ett jämställdhets- och hbtq-perspektiv.

Regeringen avser att avsätta 3 000 000 kronor under 2021 och motsvarande belopp 2022 för genomförandet av uppdraget.

På regeringens vägnar

Lena Hallengren

Sandra Rosenälv

Kopia till

Statsrådsberedningen
Justitiedepartementet/L2
Finansdepartementet/BA, OFA K
Arbetsmarknadsdepartementet/ JÄM, MRB
Socialutskottet
Barnombudsmannen
Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd
Sveriges Kommuner och Regioner